

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY

TAMARY ČAPETA

přednesené dne 16. ledna 2025¹

Věc C-600/23

Royal Football Club Seraing

proti

Fédération Internationale de Football Association (FIFA),

Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL (URBSFA),

Union européenne des Sociétés de Football Association (UEFA),

za účasti:

Doyen Sports Investment Ltd

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal Cour de cassation (Kasační soud, Belgie)]

„Řízení o předběžné otázce – Soudní prostředky nápravy – Účinná soudní ochrana – Článek 47 Listiny – Stanovy FIFA – Mezinárodní sportovní arbitráž – Přezkum souladu rozhodčího nálezů s unijním právem prováděný soudem třetí země – Vnitrostátní pravidla přiznávající status překážky věci pravomocně rozsouzené“

I. Úvod

1. „Ať se nám to líbí, nebo ne, jen málokterá vášně je tak široce a intenzivně sdílena lidmi na celém světě, jako vášně pro sport. Symbolismus sportu je až ohromující. Dává vyniknout těm nejslechetnějším lidským vlastnostem (čestné a sportovní chování, snaha být nejlepší, pocit sounáležitosti), ale i těm nejodpudivějším (šikana a davové násilí). Rovněž se v něm točí velké peníze, a to na mezinárodní úrovni. Sport dovede nabudit velkou spoustu lidí, což je jednoznačně skvělé, nicméně tato jeho schopnost též přirozeně přitahuje jednotlivce, kteří by magické moci sportu rádi zneužili pro své vlastní účely. Hlad po politické moci a po penězích dovede srdce byznysmena rozbušit stejně mocnou archetypální silou, jakou pohánějí dálkového běžce sny o slávě a uznání. [...] A nejvyšší moc vykonává orgán s pravomocí určovat pravidla a řešit spory.“²

2. Tato slova platí dnes úplně stejně, jako platila v roce 1993, kdy poprvé zazněla. V projednávané věci jde o problém ovládnutí: konkrétně o vztah mezi systémem Fédération Internationale de Football Association (FIFA), který se týká řešení sporů u Mezinárodní sportovní arbitráže (CAS), a zásadou účinné soudní ochrany podle unijního práva.

¹ – Původní jazyk: angličtina.

² – Paulsson, J., „Arbitration of international sports disputes“, *Arbitration International*, sv. 9(4), 1993, s. 359.

II. Skutkový stav ve věci v původním řízení

A. Zúčastněné strany

3. Navrhovatel, Royal Football Club Seraing, jehož sídlo se nachází v Seraing v Belgii, je neziskovou asociací založenou podle belgického práva, která řídí fotbalový klub v tomto městě, který je členem Union Royale Belge des Sociétés de Football-Association ASBL (Královská belgická fotbalová asociace, Belgie, dále jen „URBSFA“).

4. Jak uvedl předkládající soud, v průběhu sezóny 2013/2014 převzalo klub nové vedení s „ambicí přivést klub zpět [...] mezi belgickou, a dokonce i mezinárodní elitu.“ Klub „v tuto chvíli stále působí v amatérské divizi 1, neboli v předšálí profesionálního fotbalu, v němž se chce oprávněně co nejdříve znovu ocitnout, což přinese možnost sportovně i finančně posílit“.

5. Třetí stranou, která do řízení vstoupila na podporu navrhovatele, je společnost Doyen Sports Investment Limited (dále jen „Doyen Sports“), soukromá společnost založená podle maltského práva, která má sídlo ve Sliemě na Maltě. Svou činnost obchodní povahy zaměřuje na poskytování finanční pomoci fotbalovým klubům v Evropě³.

6. První odpůrkyně, FIFA, je neziskovým sdružením založeným podle švýcarského práva, jehož sídlo se nachází v Curychu ve Švýcarsku. Sdružuje národní asociace odpovědné za organizaci fotbalu a dohled nad ním ve svých zemích.

7. Druhá odpůrkyně, Union européenne des Sociétés de Football Association (UEFA), je neziskovým sdružením založeným podle švýcarského práva, jehož sídlo se nachází v Nyonu ve Švýcarsku a které sdružuje národní asociace z evropského kontinentu.

8. Třetí odpůrkyně, URBSFA, jejíž sídlo se nachází v Bruselu v Belgii, je belgickou neziskovou asociací, která je členkou UEFA i FIFA.

B. Pravidla FIFA, z nichž vyvstal spor v projednávané věci

9. „Regulations on the Status and Transfer of Players“ (předpisy o statusu a přestupech hráčů, dále jen „předpisy STP“)⁴ přijaté FIFA stanoví univerzální a závazná pravidla týkající se postavení hráčů a jejich způsobilosti k účasti na organizovaném fotbale. Některá ustanovení těchto předpisů jsou pro národní asociace přímo závazná; další musí být každou asociací zapracována do jejích vlastních předpisů.

³ – Podle stanov této společnosti je jejím účelem zejména a) nákup fotbalových hráčů, trenérů a manažerů; b) zastupování fotbalových hráčů, trenérů a manažerů; c) přestupy hráčů, trenérů a manažerů mezi různými kluby; d) zastupování klubů; e) dosahování zisku z fotbalových klubů nebo sehrávání aktivní role v jejich každodenním řízení za dodržování předpisů FIFA a všech dalších příslušných vnitrostátních nebo mezinárodních předpisů, a f) poskytování půjček fotbalovým klubům.

⁴ – K dispozici na internetových stránkách <https://digitalhub.fifa.com/m/69b5c4c7121b58d2/original/Regulations-on-the-Status-and-Transfer-of-Players-June-2024-edition.pdf>.

10. Dne 26. září 2014 oznámilo tiskové sdělení FIFA, že „v zájmu ochrany integrity fotbalu a hráčů přijal výkonný výbor principiální rozhodnutí, podle něhož bude zakázáno vlastnictví ekonomických práv hráčů třetími osobami, přičemž bude stanoveno přechodné období“⁵.

11. Oběžníkem ze dne 22. prosince 2014 určeným svým členům informovala FIFA národní asociace, a tedy i URBSFA, že její výkonný výbor na svém zasedání ve dnech 18. a 19. prosince 2014 schválil „nová ustanovení, která mají být zahrnuta do předpisů [STP] a týkají se vlastnictví ekonomických práv hráčů třetími osobami a vlivu třetích osob na kluby“, a to s upřesněním, že uvedená ustanovení nabydou účinnosti dne 1. ledna 2015 a musí být na vnitrostátní úrovni zahrnuta do seznamu závazných ustanovení.

12. Podle nových pravidel tak platí, že i) od 1. května 2015 je zcela zakázáno uzavírat nové dohody odporující zákazu vlastnictví ekonomických práv hráčů třetími osobami; ii) smlouvy mohou být ještě uzavřeny a nabýt účinnosti mezi 1. lednem a 30. dubnem 2015, avšak zůstávají v platnosti pouze po dobu jednoho roku ode dne jejich podpisu; iii) smlouvy, které byly uzavřeny a nabyly účinnosti přede dnem 1. ledna 2015, zůstávají účinné až do okamžiku, kdy v souladu se smluvními ustanoveními mají vypršet, avšak nad tento rámec je nelze prodloužit.

13. Třetí osobou ve smyslu těchto pravidel je každá „osoba jiná než přestupující hráč, oba kluby, mezi kterými hráč přestupuje, nebo jakýkoli klub, u kterého byl hráč zaregistrován“⁶.

C. Smlouvy uzavřené s třetími osobami dotčené v projednávané věci

14. Dne 30. ledna 2015 uzavřel Royal Football Club Seraing se společností Doyen Sports dohodu, jejíž platnost byla smluvně stanovena do 1. července 2018. Tato dohoda zakotvila uzavření budoucích zvláštních úmluv o financování pro každého navrhovatele hráče, který bude vybrán společnou dohodou obou stran, a upravila převod ekonomických práv tří jmenovitě uvedených hráčů. Doyen Sports se stala vlastníkem 30 % „finanční hodnoty vyplývající z federativních práv“ těchto hráčů, přičemž Royal Football Club Seraing si zakázal „nezávislým a autonomním způsobem“ postoupit svůj podíl na ekonomických právech těchto hráčů třetí osobě.

15. Dne 7. července 2015 uzavřely Royal Football Club Seraing a společnost Doyen Sports druhou dohodu, obdobnou dohodě ze dne 30. ledna 2015, o postoupení 25 % ekonomických práv jednoho nového, jmenovitě uvedeného hráče.

D. Rozhodčí nález

16. Dne 4. září 2015 shledala disciplinární komise FIFA Royal Football Club Seraing vinným z porušení výše uvedených pravidel FIFA z důvodu uzavření dotčených dvou dohod, zakázala mu na čtyři přestupní období (dva roky) registrovat hráče a uložila mu pokutu ve výši 150 000 švýcarských franků (CHF).

⁵ – „Fotbalisté mají tři druhy práv: federativní, pracovní a ekonomická. [...] Federativní práva se týkají práva a povinnosti hráče zaregistrovat se u vedoucí asociace (např. United States Soccer Federation) v zemi, kde jeho klub sídlí. [...] Druhým typem práva fotbalisty je pracovní právo, které se týká pracovní smlouvy. [...] Třetím a posledním právem fotbalisty je jeho hospodářské právo. [...] Zatímco federativní a pracovní práva jsou vázána výlučně na kluby a hráče, pro ekonomická práva hráčů to neplatí, což třetím osobám umožňuje uzavírat s hráči smlouvy o postoupení těchto práv, aby tak mohly tyto osoby inkasovat odstupné za přestup, které kluby za hráče platí.“ Williams, B., „The fate of third party ownership of professional footballers' rights: Is a complete prohibition necessary“, *Texas Review of Entertainment & Sports Law*, sv. 10, 2008, od s. 79, spec. s. 83.

⁶ – Předpisy STP, „Definice“, bod 14.

17. Dne 7. ledna 2016 zamítla odvolací komise FIFA odvolání podané Royal Football Club Seraing proti tomuto rozhodnutí.

18. Dne 9. března 2016 podal Royal Football Club Seraing proti rozhodnutí ze dne 7. ledna 2016 rozhodčí žalobu k CAS, na který se obrátil v souladu s rozhodčími pravidly uvedenými ve stanovách FIFA⁷.

19. V nález ze dne 9. března 2017 měl CAS za to, že rozhodné právo tvoří předpisy FIFA a švýcarské právo, a to včetně Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“), jakož i unijní právo, zejména ustanovení Smluv o volném pohybu a o hospodářské soutěži⁸.

20. CAS dospěl k závěru, že dotčená nová ustanovení předpisů STP jsou platná. Pokud jde o disciplinární rozhodnutí FIFA, CAS zmírnil zákaz registrace hráčů na tři období a pokutu zachoval.

21. Dne 15. května 2017 podal navrhovatel k Tribunal fédéral (Spolkový nejvyšší soud, Švýcarsko) žalobu na zrušení nálezu ze dne 9. března 2017. Uvedený soud tuto žalobu rozsudkem ze dne 20. února 2018 zamítl.

E. Spor, jenž byl základem původního řízení

22. Dne 3. dubna 2015 zažalovala společnost Doyen Sports FIFA, UEFA a URBSFA u Tribunal de commerce francophone de Bruxelles (Frankofonní obchodní soud v Bruselu, Belgie); dne 8. července 2015 vstoupil do řízení Royal Football Club Seraing jako vedlejší účastník.

23. Navrhovatel zejména požadoval, aby soud určil, že úplný zákaz praktik vyloučených novými pravidly zakotvenými v předpisech STP (zákaz vlastnictví ekonomických práv hráčů třetími osobami, tzv. *third-party ownership*, a *third-party investment*) je s ohledem na unijní právo neplatný. Konkrétněji uvádí, že tento zákaz je v rozporu s právem volného pohybu kapitálu, právem volného pohybu služeb, právem volného pohybu pracovníků a právem hospodářské soutěže.

24. Dále se na základě článku 1382 bývalého Code civil (belgický občanský zákoník) domáhal předběžné částky ve výši 500 000 eur z titulu náhrady škody vzniklé v návaznosti na použití nových ustanovení předpisů STP.

25. Rozsudkem ze dne 17. listopadu 2016 prohlásil Tribunal de commerce francophone de Bruxelles (Frankofonní obchodní soud v Bruselu), že není příslušný k tomu, aby o navrhovatelových nárocích rozhodl. Dne 19. prosince 2016 podal Royal Football Club Seraing proti tomuto rozhodnutí odvolání ke Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací soud v Bruselu, Belgie)⁹.

⁷ – Znění stanov FIFA použitelné v projednávané věci je z roku 2016 a je k dispozici na internetových stránkách <https://www.icsspe.org/system/files/FIFA%20Statutes.pdf>. Stanovy FIFA byly pozměněny v roce 2024 a tato pozměněná verze je k dispozici na internetových stránkách <https://digitalhub.fifa.com/m/16d1f7349fa19ade/original/FIFA-Statutes-2024.pdf>.

⁸ – Tato ustanovení byla považována za kogentní ustanovení cizího práva ve smyslu článku 19 Loi fédérale du 18 décembre 1987 sur le droit international privé (švýcarský spolkový zákon o mezinárodním právu soukromém ze dne 18. prosince 1987).

⁹ – Toto odvolání tak bylo podáno poté, co navrhovatel podal rozhodčí žalobu k CAS, ale dříve, než CAS vydal rozhodčí nález.

26. Ve svém odvolání se Royal Football Club Seraing domáhal odpovědnosti FIFA, UEFA a URBSFA na základě vnitrostátního práva. Tvrdil, že všechny tři odpůrkyně porušily unijní právo, když mu zabránily uzavřít dohody o „*third-party investment*“ nebo o „*third-party ownership*“, že toto porušení unijního práva jej připravilo o způsob financování nebo rozvoje a disciplinární sankce měly škodlivé následky.

27. Navrhovatel se domáhal, aby Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací soud v Bruselu) konstatoval neplatnost článků 18a a 18b předpisů STP, protože porušují unijní právo a EÚLP, což podle něho zakládá odpovědnost FIFA.

28. Rozhodčí nález CAS i rozsudek Tribunal fédéral (Spolkový nejvyšší soud), kterým byla zamítnuta žaloba navrhovatele na zrušení tohoto nálezu, jak je uvedeno v bodech 19 až 21 výše, byly vydány v průběhu odvolacího řízení u Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací soud v Bruselu). To mělo vliv na rozsudek tohoto odvolacího soudu, jak je dále uvedeno.

29. Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací soud v Bruselu) dne 12. prosince 2019 rozhodl, že z vnitrostátního práva vyplývá, že rozhodčí nález zakládá dnem, kdy byl vydán, překážku věci pravomocně rozsouzené, aniž by muselo být předtím zahájeno řízení o vykonatelnosti. Měl za to, že nález CAS je konečný a nabyl právní moci poté, co Tribunal fédéral (Spolkový nejvyšší soud) dne 20. února 2018 zamítl žalobu na zrušení rozhodčího nálezu.

30. Jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, na základě čl. 22 odst. 1 Loi portant le Code de droit international privé (belgický zákon o mezinárodním právu soukromém) se každý cizí rozsudek, který je vykonatelný v zemi, kde byl vydán, v Belgii uznává *de iure* bez nutnosti jakéhokoli řízení. Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací soud v Bruselu) tak přiznal účinek překážky věci pravomocně rozsouzené rozsudku Tribunal fédéral (Spolkový nejvyšší soud) ze dne 20. února 2018, který tak zabránil tomu, aby mohl navrhovatel napadnout platnost nálezu CAS u Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací soud v Bruselu).

31. Tento nález řeší mimo jiné spornou otázku slučitelnosti nových pravidel předpisů STP s unijním právem. Důsledkem uvedeného je, že Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací soud v Bruselu) nemůže rozhodnout o případných porušeních unijního práva, a tedy ani položit předběžné otázky Soudnímu dvoru.

32. Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací soud v Bruselu) dospěl k závěru, že důvody vyvozované z porušení unijního práva a práv zaručených EÚLP jsou nepřipustné nebo neopodstatněné. Rovněž rozhodl, že důvod spočívající v neplatnosti disciplinárních sankcí dovozaný z nucené povahy rozhodčího řízení není opodstatněný, neboť příslušnost CAS nebyla zpochybněna žádným z účastníků rozhodčího řízení.

33. Rozsudkem vydaným dne 12. prosince 2019 tedy Cour d'appel de Bruxelles (Odvolací soud v Bruselu) zamítl odvolání proti rozsudku Tribunal de commerce francophone de Bruxelles (Frankofonní obchodní soud v Bruselu) ze dne 17. listopadu 2016 a rozhodl, že návrhová žádání, která Royal Football Club Seraing uplatnil, jsou neopodstatněná.

34. Royal Football Club Seraing podal proti tomuto rozsudku kasační opravný prostředek k předkládajícímu soudu, Cour de cassation (Kasační soud, Belgie).

III. Předběžné otázky a řízení před Soudním dvorem

35. Za těchto okolností se Cour de cassation (Kasační soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Brání čl. 19 odst. 1 [SEU] ve spojení s článkem 267 [SFEU] a s článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie [(dále jen „Listina“)] uplatnění ustanovení vnitrostátního práva, jako jsou článek 24 a čl. 171[3] odst. 9 belgického Code judiciaire (soudní řád), které směřují k sankcionování zásady překážky věci pravomocně rozsouzené, na rozhodčí nález, u něhož byl přezkum souladu s právem Evropské unie proveden soudem státu, který není členem Evropské unie a který není oprávněn obrátit se na Soudní dvůr Evropské unie s předběžnou otázkou?
- 2) Brání čl. 19 odst. 1 [SEU] ve spojení s článkem 267 [SFEU] a s článkem 47 [Listiny] uplatnění pravidla vnitrostátního práva, které s výhradou prokázání opaku třetími osobami přiznává rozhodčímu nálezu, u něhož byl přezkum souladu s právem Evropské unie proveden soudem státu, který není členem Evropské unie a který není oprávněn obrátit se na Soudní dvůr Evropské unie s předběžnou otázkou, důkazní sílu ve vztahu k těmto osobám?“

36. Písemná vyjádření předložily Royal Football Club Seraing, Doyen Sports, FIFA, URBSFA, UEFA, belgická, německá, francouzská a litevská vláda, jakož i Evropská komise.

37. Dne 1. října 2024 se konalo jednání, na němž přednesly ústní vyjádření Royal Football Club Seraing, Doyen Sports, FIFA, URBSFA, UEFA, belgická, řecká, francouzská, litevská a nizozemská vláda, jakož i Komise.

IV. Analýza

38. Ať se nám to líbí, nebo ne (abychom pokračovali v duchu úvodní citace)¹⁰, sport je v současné době autonomním systémem, v němž sportovní organizace, někdy velmi vlivné a bohaté, vykonávají regulační pravomoci¹¹. To jednoznačně platí ve fotbale, kde funkci nejvyšší regulační organizace zastává FIFA. Účast klubů a sportovců je podmíněna dodržováním pravidel přijatých touto asociací.

39. Současně je sport hospodářskou činností. Výkon sportu tak podléhá ustanovením unijního práva použitelným na tuto činnost¹². Soudní dvůr rozhodl, že sport podléhá pravidlům volného pohybu, právu hospodářské soutěže i obecným zásadám unijního práva, zejména zásadám proporcionality a zákazu diskriminace¹³.

¹⁰ – V tomto ohledu viz též Maduro, M. P. a Weiler, J. H. H., „‘Integrity’, ‘independence’ and the internal reform of FIFA: A view from the trenches“ in Geeraert, A. a van Ekeren, F. (vyd.), *Good Governance in Sport – Critical Reflections*, Routledge, 2022, s. 129 až 136.

¹¹ – V nedávné věci uvedl generální advokát M. Szpunar: „Často lze jen těžko popírat, že některé soukromé entity jednají způsobem, který je blízký jednání státu, ať již jednoduše z důvodu své hospodářské síly, nebo vzhledem ke způsobu, jakým přijímají ‚pravidla‘ [...]“. Stanovisko generálního advokáta M. Szpunara ve věci FIFA (C-650/22, EU:C:2024:375, bod 33). To jej vedlo k závěru, že FIFA skutečně podléhá pravidlům týkajícím se volného pohybu. Dalším příkladem dokládajícím úlohu FIFA podobnou státu i její regulační pravomoc je vlastní směrnice FIFA týkající se lidských práv, kterou FIFA zveřejnila v roce 2017. Pokud jde o zhodnocení jejího poněkud sporného úspěchu, viz Mercado Jaén, P. J., Bistaraki, A. a Schubert, M., „Between rhetoric and reality: Effects of FIFA’s human rights policy on its organisational structures and procedures“, *International Journal of Sport Policy and Politics*, sv. 16(3), 2024, s. 499.

¹² – Soudní dvůr zastával tuto tezi již v rozsudku ze dne 12. prosince 1974, Walrave a Koch (36/74, EU:C:1974:140, bod 4). Viz rozsudky ze dne 4. října 2024, FIFA (C-650/22, EU:C:2024:824, bod 75), a ze dne 21. prosince 2023, European Superleague Company (C-333/21, EU:C:2023:1011, bod 83).

¹³ – Rozsudek ze dne 21. prosince 2023, European Superleague Company (C-333/21, EU:C:2023:1011, body 85 až 88).

40. Stanovy FIFA vyžadují, aby jakýkoli spor, který případně vznikne v souvislosti s pravidly FIFA upravujícími výkon sportu, byl řešen prostřednictvím vlastního systému FIFA pro řešení sporů, v jehož rámci je CAS vylučným a obligatorním orgánem pro rozhodování o opravných prostředcích.

41. Pokud však pravidlo FIFA nebo rozhodnutí založené na takovém pravidle potenciálně porušuje právo jednotlivce vycházející z unijního práva, přiznává ústavní systém Unie tomuto jednotlivci právo na účinnou soudní ochranu, které je v současnosti vyjádřeno v článku 47 Listiny.

42. Podle čl. 19 odst. 1 SEU, o jehož výklad předkládající soud požádal, mají členské státy povinnost zajistit, aby mohly subjekty unijního práva toto základní právo skutečně uplatňovat¹⁴. To znamená, že členské státy musí zajistit, aby jednotlivce, který se dovolává porušení svého práva založeného na unijním právu, měl přístup¹⁵ k nezávislému soudu, který byl předem zřízen zákonem¹⁶ a má pravomoc obrátit se na Soudní dvůr podle článku 267 SFEU¹⁷.

43. Soudní ochrana práv založených na unijním právu, která byla údajně porušena pravidly FIFA potvrzenými nálezem CAS za platná, tedy musí být zajištěna soudem splňujícím definici „soudu“ ve smyslu článku 267 SFEU.

44. CAS ani švýcarský Spolkový soud příslušný k přezkumu jeho nálezů takovými soudy nejsou. Jejich posouzení slučitelnosti pravidel FIFA s právy poskytovanými EU tak nesplňuje požadavek účinné soudní ochrany v unijním právu.

45. A tím se dostáváme k projednávané věci. Základ má ve sporu projednávaném před „soudem“ ve smyslu článku 267 SFEU.

46. V řízení vedeném u belgických soudů účastníci řízení tvrdili, že zákaz vlastnictví ekonomických práv hráčů třetími osobami stanovený asociací FIFA jim brání v uplatňování práv, která jim přiznává unijní právo. Požadovali tedy určení neslučitelnosti těchto pravidel FIFA, jejichž platnost mezitím potvrdil CAS, s unijním právem a domáhali se náhrady takto způsobené újmy.

47. Potud je vše v pořádku. Z výše uvedeného by bylo možno vyvodit závěr, že účastníci řízení měli přístup k soudu nadanému pravomocí položit předběžnou otázku. Zásada účinné soudní ochrany by nicméně porušena být mohla, a to z toho důvodu, že příslušným soudům bylo zabráněno v poskytnutí účinného prostředku nápravy v důsledku existence pravidla vnitrostátního (belgického) práva, podle kterého nálezy CAS potvrzené švýcarským Spolkovým soudem mají povahu překážky věci pravomocně rozsouzené. Jak bylo uvedeno, toto pravidlo jim v projednávané věci brání v přezkumu slučitelnosti pravidel FIFA s unijním právem.

¹⁴ – Rozsudek ze dne 27. února 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, bod 34). Viz též rozsudek ze dne 22. února 2022, RS (Účinek rozsudků ústavního soudu) (C-430/21, EU:C:2022:99, bod 39 a citovaná judikatura).

¹⁵ – Jak Soudní dvůr uvádí již od vydání rozsudku ze dne 15. května 1986, Johnston (222/84, EU:C:1986:206, body 18 a 19).

¹⁶ – Pokud jde o požadavek nezávislosti soudu, viz rozsudek ze dne 24. června 2019, Komise v. Polsko (Nezávislost Nejvyššího soudu) (C-619/18, EU:C:2019:531, body 57 a 58, 71 až 77); pokud jde o požadavek na to, aby byl soud předem zřízen zákonem, viz rozsudek ze dne 6. října 2021, W. Ž. (Kolegium pro mimořádnou kontrolu a věci veřejné Nejvyššího soudu – jmenování), (C-487/19, EU:C:2021:798, body 126 až 130).

¹⁷ – Rozsudek ze dne 6. října 2021, Consorzio Italian Management a Catania Multiservizi (C-561/19, EU:C:2021:799, bod 51), v němž Soudní dvůr s odvoláním na článek 47 Listiny odůvodnil existenci povinnosti soudů posledního stupně uvést důvody pro nepodání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce. To dokazuje, že Soudní dvůr spatřuje v řízení o předběžné otázce funkci uplatňování zásady účinné soudní ochrany. Viz též rozsudek ze dne 23. listopadu 2021, IS (Protiprávnost předkládacího rozhodnutí) (C-564/19, EU:C:2021:949, bod 76), ve kterém měl Soudní dvůr za to, že „[o]mezení výkonu pravomoci vnitrostátních soudů, kterou jim přiznává článek 267 SFEU, by měla za následek omezení účinné soudní ochrany práv, kterou jednotlivci vyvozuji z unijního práva“.

48. Brání zásada účinné soudní ochrany uplatnění takového pravidla?

49. Odpověď je podle mého názoru jednoznačně kladná.

50. Ovšem z písemných vyjádření a diskuse na jednání vyvstává obecnější otázka: požaduje unijní právo zvláštní prostředek nápravy, který by byl dostatečný k zajištění účinné soudní ochrany v případech, kdy se jedná o rozhodčí nálezy ve sportu? Stručně se tedy budu věnovat i této polemice.

51. Struktura mé analýzy je následující. Nejprve vysvětlím uspořádání mechanismu řešení sporů asociace FIFA (oddíl A). Následně se vyjádřím k tomu, jak je třeba odpovědět na obě předběžné otázky (oddíly B a C), se zvláštním důrazem na otázku první.

A. K úloze CAS ve stanovách FIFA

52. V roce 1981 přišel tehdejší předseda Mezinárodního olympijského výboru (dále jen „MOV“), Juan Antonio Samaranch, s myšlenkou zvláštního tribunálu pro záležitosti související se sportem. CAS začal fungovat v roce 1984 poté, co MOV ratifikoval jeho stanovy. J. A. Samaranch údajně vyjádřil naději, že se CAS stane „nejvyšším soudem pro celosvětový sport“¹⁸. Na internetových stránkách CAS, kde je geneze vzniku tohoto soudu popsána, se uvádí, že „příslušnost CAS by v žádném případě neměla být sportovcům ani svazům vnucována, pouze by ji strany měly mít i nadále volně k dispozici“¹⁹.

53. Zpočátku většina sportovních organizací, včetně FIFA, CAS nevyužívala²⁰. Od roku 1984 se toho ovšem hodně změnilo.

54. V odborné literatuře týkající se unijního práva je popisována významná transformace CAS po vydání rozsudku Soudního dvora ve věci *Bosman* v roce 1995²¹. Počet rozhodčích nálezů CAS po roce 1995 prudce stoupl. Navzdory prvotní nedůvěře tak FIFA začlenila do svých stanov rozhodčí doložku, která určuje CAS jako tribunál příslušný pro řešení takových sporů. Příslušnost CAS k řešení sporů v oblasti fotbalu byla zpočátku dobrovolná²².

55. Dnes je ovšem tato příslušnost CAS, jak je uvedeno ve stanovách FIFA, výlučná a obligatorní.

56. Článek 57 odst. 1 stanov FIFA přiznává CAS příslušnost k řešení sporů mezi FIFA, jejími členskými asociacemi, konfederacemi, ligami, kluby, hráči, funkcionáři, zprostředkovateli a licencovanými agenty.

¹⁸ – McLaren, R. H., „Twenty-five years of the Court of Arbitration for Sport: A look in the rear-view mirror“, *Marquette Sports Law Review*, sv. 20, 2010, od s. 305, spec. s. 306.

¹⁹ – K dispozici na internetových stránkách <https://www.tas-cas.org/en/general-information/history-of-the-cas.html>.

²⁰ – Nafziger, J. A. R., „International sports law: A replay of characteristics and trends“, *American Journal of International Law*, sv. 86, 1992, od s. 489, spec. s. 508.

²¹ – Rozsudek ze dne 15. prosince 1995, *Bosman* (C-415/93, EU:C:1995:463). V tomto ohledu viz Duval, A., „The Court of Arbitration for Sport and EU law: Chronicle of an encounter“, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, sv. 22(2) 2015, s. 224, na s. 226.

²² – Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) v rozsudku *Mutu a Pechstein* vysvětlil, že pravidla FIFA z roku 2001 nebrání přístupu hráčů k obecným soudům, a nestanoví tedy povinné rozhodčí řízení. Rozsudek ESLP ze dne 4. února 2019, *Mutu a Pechstein* v. Švýcarsko, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, bod 116.

57. Proti konečným rozhodnutím vydaným orgány FIFA, jakož i proti rozhodnutím vydaným konfederacemi, členskými asociacemi nebo ligami lze podat rozhodčí žalobu k CAS, která nemá odkladný účinek²³. Tyto rozhodčí žaloby musí být podány u CAS ve lhůtě 21 dnů od oznámení napadeného rozhodnutí a mohou být podány až po vyčerpání všech ostatních interních prostředků²⁴.

58. Konečně článek 59 stanov FIFA stanoví:

„1. Konfederace, členské asociace a ligy se zavazují uznávat CAS jako nezávislý soudní orgán a zajistit, aby jejich členové, registrovaní hráči a funkcionáři dodržovali rozhodnutí vydaná CAS. Stejná povinnost platí pro zprostředkovatele a licencované agenty.

2. Není-li to výslovně dovoleno předpisy FIFA, je zakázáno obracet se na obecné soudy. Je rovněž zakázáno obracet se na obecné soudy, pokud jde o jakékoli druhy předběžných opatření.

3. Asociace vloží do svých stanov nebo předpisů doložku, v níž bude stanoveno, že se zakazuje předkládat spory v asociaci nebo spory týkající se lig, členů lig, klubů, členů klubů, hráčů, funkcionářů a jiných členů orgánů asociací obecným soudům, ledaže předpisy FIFA či závazná právní ustanovení možnost obracet se na obecné soudy výslovně dovolují nebo stanoví. Místo řízení u obecných soudů bude upraveno rozhodčí řízení. Tyto spory budou předkládány nezávislému a řádně ustavenému rozhodčímu soudu uznávanému pravidly příslušné asociace nebo konfederace, popřípadě CAS.

Asociace rovněž zajistí, aby byla tato klauzule provedena v rámci dané asociace, v případě nutnosti uložením závazné povinnosti jejím členům. Asociace uloží jakékoli osobě, která nebude tuto povinnost dodržovat, sankce a zajistí, aby byly i jakékoli opravné prostředky podávané proti těmto sankcím řešeny výlučně v rozhodčím řízení, nikoli v řízení vedeném u obecných soudů.“

59. Proto stejně jako v případě rozhodčího systému International Skating Union (Mezinárodní bruslařská unie, dále jen „ISU“)²⁵, i předložení sporu týkajícího se fotbalu podle pravidel FIFA rozhodčímu soudu CAS je povinné a pravomoc této arbitráže je výlučná. Ostatně právě poukazem na tuto výlučnou pravomoc FIFA oponovala příslušnosti soudu prvního stupně ve věci v původním řízení²⁶.

60. Jediným obecným soudem, který je oprávněn přezkoumávat rozhodčí nález CAS, je švýcarský Spolkový soud. Důvody, pro které mohou být rozhodčí nálezy uvedeným soudem přezkoumávány, jsou však omezené²⁷. Ve věci Semenya v. Švýcarsko ESLP rozhodl, že přezkum nálezu CAS provedený švýcarským Spolkovým soudem je tak omezený, že není způsobilý zajistit ochranu základních práv²⁸.

²³ – Viz čl. 58 odst. 1 stanov FIFA. Totéž ustanovení ve svém třetím pododstavci však vylučuje pravomoc CAS rozhodovat o rozhodčích žalobách týkajících se: a) porušení pravidel hry; b) pozastavení činnosti až na čtyři zápasy nebo tři měsíce (s výjimkou dopingových rozhodnutí); a c) rozhodnutí, proti kterým lze podat rozhodčí žalobu k nezávislému a řádně ustavenému rozhodčímu soudu uznanému podle stanov asociace nebo konfederace.

²⁴ – Článek 58 odst. 1 a 2 stanov FIFA.

²⁵ – Viz rozsudek ze dne 21. prosince 2023, International Skating Union v. Komise (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, bod 223).

²⁶ – FIFA učinila totéž ve sporu, v němž byla Soudnímu dvoru předložena žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, která vedla k vydání rozsudku ze dne 4. října 2024, FIFA (C-650/22, EU:C:2024:824, bod 32).

²⁷ – Tyto důvody jsou uvedeny v článku 190 Loi fédérale sur le droit international privé (švýcarský spolkový zákon o mezinárodním právu soukromém), k dispozici na internetových stránkách https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1988/1776_1776_1776/en. Uvedený soud může rozhodčí nález zrušit, pokud je v rozporu s veřejným pořádkem, tak jak je vykládán švýcarským právem.

²⁸ – Rozsudek ESLP ze dne 11. července 2023, Semenya v. Švýcarsko, CE:ECHR:2023:0711JUD001093421, body 234 až 240.

B. K první otázce

61. Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda zásada účinné soudní ochrany brání vnitrostátnímu právu, které rozhodčímu nálezu, u něhož byl přezkum souladu s unijním právem proveden soudem třetí země, přiznává povahu překážky věci pravomocně rozsouzené²⁹.

62. Není to poprvé, kdy je Soudní dvůr žádán o výklad vztahu mezi rozhodčím řízením a unijním právem a o výklad rozsahu soudního přezkumu rozhodčích nálezů. Z tohoto důvodu se všichni zúčastnění v řízení před Soudním dvorem pokoušeli nalézt odpovědi na otázky řešené v projednávané věci v různých liniích judikatury Soudního dvora týkajících se rozhodčího řízení. Na jedné straně tak vedli diskuse o judikatuře vycházející z rozhodnutí Nordsee³⁰ a Eco Swiss³¹, na druhé straně debatovali o rozsudku ve věci Achmea³².

63. Nejprve provedu analýzu rozsahu, v jakém by případně mohly být tyto dvě linie judikatury relevantní pro rozhodčí systém FIFA (pododdíly 1 a 2), a následně navrhu Soudnímu dvoru, aby vytvořil specifický výklad vhodný pro takové povinné rozhodčí řízení, jako je rozhodčí řízení prováděné CAS v systému řešení sporů FIFA. Toto řešení již podle mého názoru bylo navrženo ve věci International Skating Union³³ (pododdíl 3).

1. K použitelnosti judikatury Nordsee/Eco Swiss

64. FIFA, UEFA, belgická, francouzská i litevská vláda uváděly, byť každá trochu jiným způsobem³⁴, že nálezy CAS potvrzující platnost pravidel FIFA mohou být podřízeny kontrole vnitrostátních soudů z hlediska unijního veřejného pořádku, tak jak uvedl Soudní dvůr v rozsudku Eco Swiss.

65. Pro připomenutí, tato linie judikatury vychází z rozsudku Nordsee, v němž Soudní dvůr konstatoval, že rozhodčí soud, který rozhoduje ve věcech týkajících se obchodní arbitráže a jehož pravomoci se strany dobrovolně podřídily, není „soudem“ ve smyslu článku 267 SFEU³⁵.

66. Ani v případě, že by takový rozhodčí soud byl případně povinen uplatňovat unijní právo bez možnosti podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, nepovažoval Soudní dvůr tuto situaci za problematickou, neboť rozhodčí nálezy tohoto rozhodčího soudu mohou být předmětem přezkumu v rámci různých řízení před soudy členských států na základě vnitrostátního

²⁹ – Ve svých písemných vyjádřeních a na jednání belgická vláda tvrdila, že předkládající soud poskytl nesprávný výklad vnitrostátního práva a dotčený zákon ve skutečnosti umožňuje přezkum rozhodčího nálezu, pokud byl soudní přezkum proveden soudem třetí země. Domnívám se, že položená otázka nezávisí na správném výkladu belgického práva, ale na výkladu unijního práva. Předkládajícímu soudu pak přísluší, aby po obdržení odpovědi Soudního dvora tuto odpověď uplatnil na spor, který mu byl předložen, a odpovídajícím způsobem vyložil relevantní vnitrostátní právo.

³⁰ – Rozsudek ze dne 23. března 1982, Nordsee (102/81, EU:C:1982:107).

³¹ – Rozsudek ze dne 1. června 1999, Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269).

³² – Rozsudek ze dne 6. března 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158).

³³ – Rozsudek ze dne 21. prosince 2023, International Skating Union v. Komise (C-124/21 P, EU:C:2023:1012).

³⁴ – Francouzská vláda na jednání tvrdila, že rozhodčí řízení CAS se jednoduše týká obchodní arbitráže ve smyslu rozsudku Eco Swiss. Fotbalové organizace se sice nevyjádřily natolik explicitně, nicméně všechny tvrdily, že rozhodčí nálezy CAS by měly podléhat omezením uvedeným v daném rozsudku.

³⁵ – Rozsudek ze dne 23. března 1982, Nordsee (102/81, EU:C:1982:107, bod 13). Pokud jde o literaturu kritickou k tomuto závěru, viz Duval, A. (poznámka pod čarou 21 výše), poznámka pod čarou 31. Soudní dvůr rovněž konstatoval, že některé rozhodčí soudy toto kritérium splňují, pokud jde o rozhodčí soudy zřízené zákonem, jejichž rozhodnutí jsou pro účastníky řízení závazná a jejichž pravomoc nezávisí na dohodě mezi účastníky řízení. Viz například rozsudky ze dne 17. října 1989, Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark (109/88, EU:C:1989:383, body 7 až 9), a ze dne 12. června 2014, Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta (C-377/13, EU:C:2014:1754, body 22 až 35), jakož i usnesení ze dne 13. února 2014, Merck Canada (C-555/13, EU:C:2014:92, body 16 až 18).

práva³⁶. Zejména je nutno podotknout, že rozhodčí nálezy nejsou samy o sobě vykonatelné, neboť musí být nejprve opatřeny doložkou vykonatelnosti vydanou „obecným“ soudem. V rámci takového řízení by tedy tyto vnitrostátní soudy měly možnost, popřípadě povinnost, položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku týkající se výkladu unijního práva.

67. Spor ve věci *Eco Swiss* vyvstal z jednoho takového řízení o výkonu rozhodčího nálezu vedeného u vnitrostátního soudu. V rozsudku *Eco Swiss* Soudní dvůr připustil, že omezený rozsah soudního přezkumu může být v zájmu účinného rozhodčího řízení³⁷. Vnitrostátní pravidlo omezující soudní přezkum na otázky veřejného pořádku tak bylo považováno za přijatelné z hlediska unijního práva. V téže věci Soudní dvůr rozhodl, že veřejný pořádek Unie zahrnuje nyní články 101 a 102 SFEU³⁸.

68. Co je a co není veřejným pořádkem Unie, dosud nebylo vysvětleno obecně³⁹. Soudní dvůr na tuto otázku odpovídal spíše kazuisticky⁴⁰. Výklad tohoto pojmu však není v projednávané věci nezbytný. Důležité je, že v oblasti obchodní arbitráže Soudní dvůr připustil, že rozsah soudního přezkumu rozhodčích nálezů může být omezen⁴¹.

69. Do jaké míry je výše uvedená linie judikatury použitelná na rozhodčí řízení u CAS vedené na základě stanov FIFA?

70. Podle mého názoru jej od obchodní arbitráže odlišují dva hlavní aspekty.

71. První spočívá v dobrovolné povaze obchodní arbitráže na rozdíl od závazné povahy rozhodčích pravidel FIFA.

72. Podstatným rysem obchodní arbitráže, o kterou se jednalo v linii judikatury vycházející z rozsudku *Eco Swiss*, je dobrovolné uzavření rozhodčí doložky oběma stranami⁴². Tím, že si strany dobrovolně zvolí takové rozhodčí řízení, chtějí vyloučit rozhodování obecných soudů, a případně i použití některých pravidel právního řádu. Soudní dvůr vzal tuto povahu a předmět rozhodčího řízení v obchodních věcech v úvahu, a dospěl tak k závěru, že soudní přezkum nálezů, které jsou výsledkem takového řízení, může být omezen na otázky veřejného pořádku. Přezkum souladu nálezu s veřejným pořádkem je nutný, neboť tato pravidla mohou být z hlediska veřejného zájmu natolik významná, že jejich uplatňování nemůže být vůli stran vyloučeno.

³⁶ – Soudní dvůr tak upřesnil, že „mohou být běžné soudy přivedeny k přezkumu [otázky unijního práva] buď v souvislosti s jejich spoluprací s rozhodčími soudy [...] v rámci přezkumu rozhodčího nálezu [...] v řízení o výkonu rozhodnutí, nebo na základě jakýchkoli jiných opravných prostředků nebo forem přezkumu stanovených příslušnými vnitrostátními právními předpisy“. Rozsudek ze dne 23. března 1982, *Nordsee* (102/81, EU:C:1982:107, bod 14).

³⁷ – Rozsudek ze dne 1. června 1999, *Eco Swiss* (C-126/97, EU:C:1999:269, bod 35).

³⁸ – Rozsudek ze dne 1. června 1999, *Eco Swiss* (C-126/97, EU:C:1999:269, bod 36).

³⁹ – Pokud jde o přehled judikatury týkající se veřejného pořádku v unijním právu, viz stanovisko generálního advokáta M. Szpunara ve věci *Real Madrid Club de Fútbol* (C-633/22, EU:C:2024:127, body 71 až 103). Pokud jde o ranou kritiku povinnosti vnitrostátních soudů přezkoumávat veřejný pořádek Unie, jehož obsah je nejasný, viz Prechal, S. and Shelkopyas, N., „National procedures, public policy and EC law. From Van Schijndel to Eco Swiss and beyond“, *European Review of Private Law*, sv. 12(5), 2004, od s. 589, spec s. 606 až 608.

⁴⁰ – Ve svém rozsudku ze dne 26. října 2006, *Mostaza Claro* (C-168/05, EU:C:2006:675, body 35 a 38), Soudní dvůr potvrdil, že povinnost přezkumu zneužívajících klauzulí ve spotřebitelských smlouvách i bez návrhu je věcí veřejného pořádku.

⁴¹ – V tomto ohledu viz též stanovisko generální advokátky J. Kokott ve věci *PL Holdings* (C-109/20, EU:C:2021:321, body 43 až 46).

⁴² – Rozsudek ze dne 23. března 1982, *Nordsee* (102/81, EU:C:1982:107, bod 11). Viz rovněž rozsudek ze dne 6. března 2018, *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158, bod 55), v němž Soudní dvůr odlišil rozhodčí řízení zakotvené ve dvoustranných dohodách o ochraně investic od obchodní arbitráže, neboť obchodní arbitráž má původ ve svobodné vůli dotčených smluvních stran. Viz rovněž rozsudek ze dne 12. června 2014, *Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta* (C-377/13, EU:C:2014:1754, bod 27 a citovaná judikatura), ve kterém Soudní dvůr konstatoval, že v rámci obvyklého rozhodčího řízení nemají smluvní strany „žádnou právní ani faktickou povinnost předložit svůj spor rozhodčímu soudu“.

73. Naproti tomu, jak uvedla nizozemská vláda na jednání, pravidla FIFA jsou závazná a svobodná vůle stran, pokud jde o předložení sporu CAS, není na první pohled zřetelná⁴³.

74. Ve věci Mutu a Pechstein zkoumal ESLP právě tuto otázku, když analyzoval rozdíly mezi obchodní arbitráží a závaznými rozhodčími pravidly ISU⁴⁴. Osoby zapojené do sportovních činností nemohou své spory, v nichž zpochybňují pravidla nebo rozhodnutí FIFA, dle své volby podřídit žádnému jinému systému rozhodování sporů, než jsou vnitřní disciplinární postupy FIFA a následné řízení u CAS. Odmítnutí přijmout obligatorně stanovenou pravomoc CAS má za následek, že hráči nemohou hrát⁴⁵ a kluby nemohou soutěžit.

75. Pro hráče a kluby je tedy pravomoc CAS obligatorní, nevybrali si ji ze své svobodné vůle⁴⁶. Neodráží tedy jejich vlastní rozhodnutí vyloučit přístup k soudu a zabránit použitelnosti některých právních norem na spor, který mezi nimi vznikl. To má podle mého názoru důsledky pro rozsah soudního přezkumu, který by vnitrostátní soudy měly mít možnost vykonávat z hlediska unijního práva [viz oddíl IV. B.3 písm. b) níže].

76. Druhým rozdílem mezi obchodní arbitráží a systémem řešení sporů zakotveným ve stanovách FIFA je soběstačnost systému FIFA z hlediska výkonu rozhodnutí.

77. Pokud jedna ze stran obchodní arbitráže odmítne rozhodčí nález splnit, musí se druhá strana pro účely jeho výkonu obrátit na obecné soudy. Jak Soudní dvůr vysvětlil v rozsudku Nordsee (viz body 65 a 66 tohoto stanoviska), pokud je výkon vyžadován v rámci Unie, bude mít soud členského státu možnost přezkoumat soulad rozhodčího nálezu s unijním právem, a případně předložit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

78. Naproti tomu, pokud strana odmítne splnit nález CAS, protože má za to, že je tento nález v rozporu s unijním právem, nemůže jednoduše odmítnout tento nález splnit a stejně tak FIFA nemusí zahajovat řízení o výkonu tohoto nálezu u vnitrostátního soudu. FIFA může výkon tohoto nálezu provést sama. V projednávané věci ostatně byla FIFA schopna vymoci sankce a zákaz registrace hráčů, aniž by se musela obracet na soud⁴⁷.

79. V rámci takového systému, který sám zajišťuje i výkon rozhodčího nálezu, je nepravděpodobné, že by se otázka slučitelnosti rozhodčího nálezu s unijním právem dostala až před „soud“ ve smyslu článku 267 SFEU v rámci řízení o výkonu rozhodnutí.

⁴³ – Viz též barvitě vysvětlení J. Paulssona: „Výlučná pravomoc orgánů sportovních institucí je obvykle zakotvena ve stanovách svazů, které udělují povolení soutěžit v průběhu sezóny nebo povolení účastnit se určitých konkrétních akcí. Dotčený svaz obecně existuje již po dlouhá desetiletí, ne-li celé generace, přičemž si bez jakéhokoli vnějšího vlivu vyvinul víceméně složitý a zcela zapouzdřený postup pro řešení sporů. Obviněný účastník naproti tomu toto řízení často vnímá asi jako turista hurikán na Fidži: tedy jako děsivou a mimořádnou událost ve svém životě, které čelí absolutně nepřipraven.“ Paulsson, J., (poznámka pod čarou 2 výše), 361.

⁴⁴ – Rozsudek ESLP ze dne 4. února 2019, Mutu a Pechstein v. Švýcarsko, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, body 103 až 108.

⁴⁵ – Rozsudek ze dne 21. prosince 2023, International Skating Union v. Komise (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, bod 223). Rozsudek ESLP ze dne 4. února 2019, Mutu a Pechstein v. Švýcarsko, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, bod 113.

⁴⁶ – ESLP *de facto* rozhodl, že ve srovnání s pravidly ISU nebrání pravidla FIFA z roku 2001 přístupu hráčů k obecným soudům, a nestanoví tedy povinné rozhodčí řízení. Dnešní čl. 59 odst. 2 stanov FIFA nepochybně vytváří zcela odlišnou situaci, když uvádí tato pravidla do souladu s pravidly ISU (rozsudek ESLP ze dne 4. února 2019, Mutu a Pechstein v. Švýcarsko, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, bod 116).

⁴⁷ – Na jednání FIFA potvrdila, že její pravomoci jsou založeny na článku 21 disciplinárního řádu FIFA, který je k dispozici na internetových stránkách <https://digitalhub.fifa.com/m/59dca8ae619101cf/original/FIFA-Disciplinary-Code-2023.pdf>.

80. Je tedy možné, že soudní prostředky nápravy, které byly považovány za dostatečné k zajištění účinné soudní ochrany a jednotnosti unijního práva v rámci obchodní arbitráže, pro systém soběstačného povinného rozhodčího řízení, jako je rozhodčí řízení v projednávané věci, nestačí (viz dále body 111 až 114 níže).

81. Z důvodu existence těchto dvou aspektů se domnívám, že pravidla vytvořená pro obchodní arbitráž v linii judikatury vycházející z rozsudků Nordsee a Eco Swiss nelze použít na systém FIFA, který stanoví povinné rozhodčí řízení vedené CAS.

2. *K použitelnosti judikatury Achmea*

82. Royal Football Club Seraing a Doyen Sports se dovolávaly rozhodnutí ve věci Achmea na podporu svého tvrzení, že rozhodčí nálezy vydané CAS musí podléhat skutečnému soudnímu přezkumu vnitrostátním soudem, který musí mít možnost položit Soudnímu dvoru předběžné otázky týkající se výkladu unijního práva.

83. Komise se ve svém písemném vyjádření rovněž odvolávala na rozsudek Achmea na podporu tvrzení, že vnitrostátní soudy musí být schopny přezkoumávat, mimo jiné, i arbitrabilitu sporu.

84. Připomínám, že v rozsudku Achmea Soudní dvůr odmítl možnost svěřit řešení sporů, které se týkají členských států a vznikly na základě dvoustranných dohod o ochraně investic (dále jen „BIT“), rozhodčímu řízení. V těchto dohodách členské státy souhlasily s vyloučením pravomoci svých vlastních soudů ve sporech mezi investorem a státem, přestože se takové spory mohou týkat uplatňování nebo výkladu unijního práva. Slovy Soudního dvora tak členské státy případná porušení unijního práva zcela vyloučily „ze systému soudních opravných prostředků, které jim v oblastech pokrytých unijním právem ukládá stanovit čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU“⁴⁸.

85. Výchozí princip rozsudku Achmea spočívá podle mého názoru především v zásadě vzájemné důvěry⁴⁹. Akceptace vyloučení některých sporů z pravomoci soudů členských států vede k tomu, že není zajištěna účinná soudní ochrana, a navíc to vysílá špatný signál: že tyto soudy možná nejsou dostatečně nezávislé a nestranné, aby rozhodovaly v řízeních o sporech zahájených investory proti členským státům.

86. Uplatňování unijního práva závisí do značné míry na vzájemné důvěře v soudy členských států. Z tohoto důvodu, a za účelem zajištění jednotného výkladu unijního práva prostřednictvím řízení o předběžné otázce⁵⁰, bylo rozhodnuto tak, že rozhodčí doložky zakotvené v BIT uzavřených mezi členskými státy jsou v rozporu s unijním právem.

87. Tento výklad rozsudku Achmea potvrzuje i skutečnost, že na rozdíl od obchodní arbitráže se Soudní dvůr v rozsudku Achmea nezabýval tím, zda by neexistenci účinné soudní ochrany mohl zhojit následný přezkum rozhodčích nálezů vydaných na základě BIT, který by prováděly vnitrostátní soudy⁵¹. Jednoduše považoval obecné vyloučení pravomoci vnitrostátních soudů za

⁴⁸ – Rozsudek ze dne 6. března 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, bod 55).

⁴⁹ – Rozsudek ze dne 6. března 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, bod 34). Viz též Centeno Huerta, S. a Kuplewatzky, N., „On Achmea, the autonomy of Union law, mutual trust and what lies ahead“, *European Papers*, sv. 4(1), 2019, od s. 61, spec. s. 65 až 68.

⁵⁰ – Rozsudek ze dne 6. března 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, body 36 a 37).

⁵¹ – Rozsudek ze dne 6. března 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, body 20, 52 a 53).

nepřijatelné. Argumentace Royal Football Club Seraing a Doyen Sports týkající se nezbytnosti skutečného soudního přezkumu rozhodčího nálezu (viz bod 82 tohoto stanoviska) se tudíž o rozsudek Achmea nemůže opírat.

88. Obdobně v rozsudku PL Holdings Soudní dvůr rozhodl, že neplatnost rozhodčího nálezu vydaného na základě BIT nelze zhojit změnou definice rozhodčího řízení na dobrovolné rozhodčí řízení *ad hoc*, případně pouze z toho důvodu, že dotčený členský stát nenapadl platnost rozhodčí doložky na základě BIT v rámci konkrétního rozhodčího řízení⁵².

89. Belgická pravidla použitelná na projednávaný spor ve spojení s obligatorní pravomocí CAS podle stanov FIFA vedou k tomu, že je vnitrostátním soudům podobným způsobem odepřena možnost zajistit jednotlivcům účinnou soudní ochranu práv zaručených unijním právem. Přesto se nedomnívám, že je tento argument dostatečný k tomu, aby bylo možno systém rozhodčího řízení FIFA považovat za srovnatelný s takovým druhem rozhodčí instituce, o jakou se jednalo ve věci Achmea. Navíc se nedomnívám, že by v projednávané věci byl použitelný stejný princip vycházející ze vzájemné důvěry.

90. Toto rozlišování lze opřít o tři důvody. Zaprvé projednávaná věc nezpochybňuje principiální slučitelnost rozhodčího systému FIFA s unijním právem⁵³. Většina zúčastněných v řízení v projednávané věci se *de facto* shoduje na tom, že rozhodčí řízení ve sportu je užitečným institutem. Podobně i Evropský parlament přijal v roce 2012 usnesení o evropském rozměru v oblasti sportu, v němž uznal „legitimnost orgánů sportovního soudnictví při řešení sporů v oblasti sportu, které uznávají základní právo občanů na spravedlivý proces“⁵⁴.

91. Otázka případného nesplnění podmínky arbitrability, tak jak byla vznesena Komisí, tedy nevystává.

92. Zadruhé obligatorní a výlučná pravomoc CAS, o kterou se jedná v projednávané věci, nevychází z mezinárodní dohody uzavřené členskými státy nebo mezi nimi ani z výkonu veřejné moci členskými státy. Jejím základem jsou stanovy FIFA, tedy soukromé organizace. Tyto stanovy členské státy žádným způsobem nezavazují ani neomezují, pokud jde o zajištění účinné soudní ochrany prostřednictvím jejich systémů soudní moci. Členské státy tak nesouhlasily s vyloučením pravomoci svých soudů.

⁵² – Rozsudek ze dne 26. října 2021, PL Holdings (C-109/20, EU:C:2021:875, bod 54).

⁵³ – To neznamená, že se v literatuře žádná kritika CAS neozývá. Někteří autoři mu například vytýkají problematické aspekty jeho rozhodování v oblasti lidských práv: „Dokud rozhodčí řízení v oblasti sportu vedené CAS nese název ‚rozhodčí řízení‘, může využívat flexibility rozhodčího řízení ke klíkování mezi nároky vznášenými z titulu lidských práv“. (Shahlaei, F., „The collision between human rights and arbitration: The game of inconsistencies at the Court of Arbitration for Sport“, *Arbitration International*, sv. 40(2), 2024, od s. 169, spec. s. 203). Jiní autoři poukazují na nebezpečí, která CAS vyvolává z hlediska soudní ochrany, více zešíroka. V tomto ohledu viz Anderson, J., „Taking sports out of the courts: Alternative dispute resolution and the international Court of Arbitration for Sport“, *Journal of Legal Aspects of Sport*, sv. 10, 2000, s. 123. Konečně, CAS byl rovněž kritizován za to, že se nezabývá řádně unijním právem (viz Duval, A., „Towards a transnational Solange: The Court of Arbitration for Sport and EU law“ in Hörnle, T., Möllers, C. a Wagner, G. (vyd.), *Gerichte und ihre Äquivalente*, Nomos, 2020, s. 33).

⁵⁴ – Usnesení Evropského parlamentu ze dne 2. února 2012 o evropském rozměru v oblasti sportu (2011/2087(INI)) (Úř. věst. 2013, C 239E, s. 46). Toto tvrzení přimělo A. Duvala k argumentaci ve prospěch toho, aby vnitrostátní soudy při přezkumu rozhodčích nálezů CAS zaujaly přístup v souladu s rozsudkem Solange. Duval, A., (poznámka pod čarou 53 výše), s. 42.

93. Zatřetí rozsudek Achmea je adresován členským státům, které vyzývá, aby napravily škodlivé následky působení rozhodčích doložek na základě BIT na zásadu vzájemné důvěry v jejich soudnictví⁵⁵. Toho lze dosáhnout různými způsoby. Členské státy mohou uplatňovat jiný výklad těchto dohod⁵⁶, vypovědět je⁵⁷ nebo nepřiznat rozhodčím nálezům vydaným na jejich základě jakékoliv účinky⁵⁸. Ovšem i v případě, že by Soudní dvůr konstatoval, že pravidla FIFA týkající se pravomoci CAS jsou v zásadě neslučitelná s unijním právem (což není otázka vznesená v projednávané věci), pak jediným způsobem, jak by členské státy mohly splnit povinnosti vyplývající z takového rozhodnutí, by bylo neuznání těchto rozhodčích nálezů soudy těchto členských států. Jakákoli změna systému rozhodčího řízení ve fotbale by nevyhnutelně závisela na ochotě FIFA.

94. Kromě zopakování důležitosti účinné soudní ochrany a jednotnosti unijního práva tak rozsudek Achmea patrně nevnaší do linie judikatury vycházející z rozsudku Eco Swiss žádnou přidanou hodnotu, pokud jde o otázky vznesené v projednávané věci. V tomto ohledu FIFA na jednání správně zdůraznila, že Soudní dvůr rozsudek Achmea ve svém rozsudku International Skating Union při rozboru rozhodčího řízení v oblasti sportu vedeného CAS vůbec nezmínil.

3. Povinné rozhodčí řízení v oblasti sportu vedené CAS a účinná soudní ochrana

95. Jak jsem již podotkla výše (viz oddíl IV. B.1), existují dva významné rozdíly mezi obchodní arbitráží a rozhodčím řízením v oblasti sportu vedeným CAS: rozhodčí řízení u CAS je zaprvé povinné a zadruhé „samovykonatelné“. Domnívám se, že tyto rozdíly vyžadují zvláštní posouzení provedené ve světle zásady účinné soudní ochrany, a to pokud jde o otázku přístupu k soudu i pokud jde o rozsah soudního přezkumu.

96. Podle mého výkladu rozsudku International Skating Union tuto myšlenku Soudní dvůr přednesl již v uvedeném rozhodnutí⁵⁹. V uvedené věci se však Soudní dvůr nezabýval pravomocemi ani povinnostmi vnitrostátních soudů. Věnoval se pouze otázce dopadu pravidel ISU na porušení práva hospodářské soutěže. Nicméně v pasáži, kde Soudní dvůr zdůraznil povahu CAS jako obligatorní a výlučné instituce, která byla příčinou toho, že porušení práva hospodářské soutěže ze strany ISU bylo o to závažnější⁶⁰, podle mého názoru Soudní dvůr naznačil, že takové rozhodčí řízení vyžaduje zvláštní přístup.

97. I nizozemská vláda na jednání v projednávané věci Soudní dvůr vyzvala, aby k otázce takového povinného rozhodčího řízení, jako je rozhodčí řízení v oblasti sportu podle stanov FIFA, zaujal zvláštní postoj. Jedním z důvodů této výzvy byla potřeba zachovat systém obchodní arbitráže v jeho současné podobě.

⁵⁵ – K otázce, jak v tomto ohledu členské státy pokročily, viz Biondi, A. a Sangiuolo, G., „Three years after Achmea: What is said, what is unsaid, and what could follow“ in Biondi, A. a Sangiuolo, G. (vyd.), *The EU and the Rule of Law in International Economic Relations – An Agenda for an Enhanced Dialogue*, Edward Elgar, 2021. Pokud jde o důsledky před soudy, které řeší spory mezi investory a státy, viz Centeno Huerta, S. a Kuplewatzky, N. (poznámka pod čarou 49 výše), s. 68 až 74.

⁵⁶ – Rozsudek ze dne 18. listopadu 2003, Budějovický Budvar (C-216/01, EU:C:2003:618, bod 169).

⁵⁷ – Rozsudek ze dne 18. listopadu 2003, Budějovický Budvar (C-216/01, EU:C:2003:618, bod 170). Unie tak učinila ve vztahu ke Smlouvě o energetické chartě (viz návrh rozhodnutí Rady o odstoupení Unie od Smlouvy o energetické chartě (COM/2023/447 final), schválený Radou dne 7. března 2024; rozhodnutí Rady (EU) 2024/1638 ze dne 30. května 2024 o odstoupení Unie od Smlouvy o energetické chartě ST 6509 2024 INIT (Úř. věst. L 2024, s. 1638).

⁵⁸ – Jak se stalo v usnesení ze dne 21. září 2022, Romatsa a další (C-333/19, EU:C:2022:749, bod 43).

⁵⁹ – Rozsudek ze dne 21. prosince 2023, International Skating Union v. Komise (C-124/21 P, EU:C:2023:1012).

⁶⁰ – Rozsudek ze dne 21. prosince 2023, International Skating Union v. Komise (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, bod 228).

98. S tím souhlasím. Pokud povinné rozhodčí řízení v oblasti sportu vyžaduje pravidla, která zajišťují velkorysejší přístup ke spravedlnosti a širší rozsah přezkumu, aby byly splněny požadavky na účinnou soudní ochranu, mělo by být odlišeno od dobrovolně přijaté obchodní arbitráže, ve které mohou být rozhodčí nálezy přezkoumávány pouze výjimečně a z omezených důvodů.

99. Judikatura *Eco Swiss* by tedy neměla být automaticky vnášena do posuzování takového povinného rozhodčího řízení v oblasti sportu, jako je řízení dotčené v projednávané věci. V následujících pasážích se budu věnovat přístupu k soudům [pododdíl a)] a rozsahem přezkumu [pododdíl b)] v tomto kontextu.

a) K přístupu k soudům

100. „Samovykonatelnost“ rozhodčích nálezů CAS v rámci systému FIFA nevyhnutelně a významně omezuje možnost, že věc týkající se nálezu CAS bude předložena vnitrostátním soudům.

101. V případě obchodní arbitráže se Soudní dvůr nemusel zabývat otázkou přístupu k soudu, neboť se předpokládalo, že přístup bude v každém případě zajištěn ve fázi výkonu rozhodnutí.

102. „Samovykonatelnost“ systému rozhodčího řízení FIFA však vyvolává otázku, jaké soudní prostředky nápravy by měly členské státy poskytnout, aby byla zajištěna účinná soudní ochrana proti nálezu CAS, který potenciálně porušuje práva zaručená unijním právem.

103. Tato otázka byla předmětem diskuse v písemných vyjádřeních zúčastněných stran a na jednání. Komise byla například toho názoru, že musí existovat určitý druh přímého opravného prostředku zahrnující soudní přezkum nálezu CAS. To by znamenalo, že by účastníci měli mít k dispozici opravný prostředek, kterým bude možno dosáhnout zrušení nálezu a prohlášení neplatnosti pravidel FIFA, u nichž bude konstatováno, že porušují unijní právo. Jiní zúčastnění, například FIFA, byli toho názoru, že přímý prostředek nápravy není nezbytný. Postačil by prostředek nepřímý, jako je například žaloba na náhradu škody.

104. Podle mého názoru Soudní dvůr již toto dilema vyřešil ve věci *International Skating Union*. Zprvce měl za to, že v situacích, kdy je rozhodčí řízení sportovními organizacemi klubům a hráčům uloženo, platí požadavek soudního přezkumu vnitrostátními soudy „tím spíše“⁶¹. Dále uvedl, že skutečnost, že má určitá osoba možnost domáhat se náhrady škody, nemůže zhojit absenci prostředků nápravy, které by této osobě umožňovaly obrátit se na příslušný vnitrostátní soud s cílem dosáhnout ukončení závadného jednání nebo, pokud jednání spočívá v aktu, přezkoumání a zrušení tohoto aktu⁶².

105. Zásada účinné soudní ochrany tedy vyžaduje přímou soudní cestu k posouzení, a případně zabránění uplatňování pravidel FIFA, která jsou v rozporu s unijním právem. Rozhodčí nález konstatující soulad pravidel FIFA s unijním právem nemůže bránit pravomoci vnitrostátního soudu, na základě které by mohl soud tento soulad přezkoumat sám, a případně podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu unijního práva Soudnímu dvoru.

⁶¹ – Rozsudek ze dne 21. prosince 2023, *International Skating Union v. Komise* (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, bod 193).

⁶² – Rozsudek ze dne 21. prosince 2023, *International Skating Union v. Komise* (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, bod 201).

106. Přiznání povahy překážky věci pravomocně rozsouzené rozhodčímu nálezu ve vztahu k výroku tohoto nálezu, že nedošlo k porušení unijního práva, je tedy v rozporu se zásadou účinné soudní ochrany.

107. Takové vnitrostátní pravidlo, jako je pravidlo dotčené ve věci v původním řízení, které přiznává povahu překážky věci pravomocně rozsouzené rozhodčímu nálezu CAS, tedy nesmí být uplatňováno, tak aby měl vnitrostátní soud možnost vykonat svou pravomoc spočívající v soudním přezkumu souladu pravidel FIFA s unijním právem⁶³.

b) K rozsahu přezkumu

108. Omezený soudní přezkum v rámci obchodní arbitráže není podle mého názoru v kontextu povinného a výlučného systému rozhodčího řízení FIFA dostatečný.

109. Podle judikatury vycházející z rozsudku Eco Swiss může být rozsah tohoto přezkumu omezen na otázky veřejného pořádku. Přesný význam a rozsah veřejného pořádku Unie sice nejsou jednoznačně ustáleny, nicméně podle všeho lze říci, že unijní veřejný pořádek se nevztahuje na všechna pravidla unijního práva, ale pouze na pravidla vyšší veřejné důležitosti.

110. Posuzování z hlediska veřejného pořádku se tedy nutně netýká každého pravidla unijního práva, které přiznává jednotlivci nějaké právo.

111. To je přijatelné v obchodní arbitráži, neboť lze vycházet z teze, že strany dobrovolně vyloučily použití některých pravidel právního systému, nemohly však vyloučit pravidla veřejného pořádku.

112. V rámci povinného rozhodčího řízení, jako je rozhodčí řízení vedené CAS na základě stanov FIFA, však nedochází k tomu, že by strany dobrovolně vyloučily použití některých unijních pravidel na svou situaci.

113. Důvody, které odůvodňují omezený rozsah soudního přezkumu v rámci obchodní arbitráže, tak nelze bez dalšího uplatňovat na povinné rozhodčí řízení.

114. Vnitrostátní soud tudíž musí mít možnost provést přezkum pravidel FIFA ve vztahu ke všem pravidlům unijního práva, bez ohledu na jakýkoli rozhodčí nález CAS.

115. Takový soud by tak měl mít možnost takový přezkum vést bez ohledu na to, jak se k němu dotčená věc dostane: ať již přímo ve formě návrhu na výkon rozhodnutí, nebo nepřímo jakožto věc řešená incidenčně ve vztahu k jinému prostředku nápravy (jako je tomu v projednávané věci).

⁶³ – FIFA, UEFA a URBSFA tvrdily, že Royal Football Club Seraing a Doyen Sports mají v Belgii k dispozici řadu soudních prostředků nápravy, což dokazují jiná soudní řízení, která byla zahájena souběžně s původním řízením v projednávané věci [jako je například řada žalob podaných k Tribunal de première instance de Liège (soud prvního stupně v Lutychu, Belgie)]. Sám o sobě neříká tento argument nic o neslučitelnosti pravidla překážky věci pravomocně rozsouzené s požadavkem na účinnou soudní ochranu v řízení, které vedlo k podání projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce. Každý postup stanovený vnitrostátním právem musí být sám o sobě účinný. To znamená, že nestačí, že může být určité řízení zahájeno; soud, který věc projednává, musí mít skutečnou pravomoc posuzovat předložené návrhy a rozhodovat o návrzích účastníků řízení.

116. Poslední otázkou, kterou nelze opominout a která zazněla na jednání, je použitelnost Newyorské úmluvy⁶⁴, jejímiž smluvními stranami jsou všechny členské státy⁶⁵. Newyorská úmluva sice není pro Evropskou unii závazná, nicméně Soudní dvůr v souladu s obvyčejovou zásadou dobré víry již v minulosti mezinárodní závazky členských států zohlednil⁶⁶.

117. Všichni zúčastnění na jednání se shodli na tom, že Newyorská úmluva se na nálezy CAS vztahuje.

118. To není zcela samozřejmé. Spíše by bylo možno dospět k závěru, že povinné rozhodčí řízení nesplňuje požadavek čl. II odst. 1 Newyorské úmluvy⁶⁷. Jednoduše řečeno, strany se „nezavázaly“, přičemž zavázáním se v tomto smyslu rozumím svobodné a konsensuální rozhodnutí podrobit rozhodčímu řízení všechny nebo některé své spory⁶⁸.

119. Tento výklad by vnitrostátním soudům umožnil vykládat Newyorskou úmluvu tak, že na povinné rozhodčí řízení takového druhu, jako je rozhodčí řízení FIFA v oblasti sportu, použitelná není⁶⁹.

120. Pokud se však Newyorská úmluva přece jen použije, jsem toho názoru, že její ustanovení nejsou v rozporu s výkladem účinné soudní ochrany, jaký navrhuji ve vztahu k povinnému rozhodčímu řízení.

121. Článek V odst. 2 písm. b) Newyorské úmluvy omezuje soudní přezkum rozhodčích nálezů na otázky veřejného pořádku⁷⁰. Toto ustanovení nemá v úmluvě autonomní význam, ale právě naopak, podléhá právu jejích signatářů⁷¹.

122. K otázce případné použitelnosti Newyorské úmluvy by tedy bylo možno přistupovat tak, že by unijní zásada účinné soudní ochrany, která v případech povinného rozhodčího řízení vyžaduje soudní přezkum v plném rozsahu, byla vykládána jako součást veřejného pořádku pro účely této úmluvy⁷². Tato zásada by tak otevřela cestu k plnému přezkumu rozhodčího nálezu z hlediska použitelného unijního práva.

⁶⁴ – Úmluva Organizace spojených národů o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (New York, 10. června 1958).

⁶⁵ – Komise na jednání s odvoláním na rozsudek ze dne 3. června 2008, Intertanko a další (C-308/06, EU:C:2008:312), tvrdila, že Soudní dvůr bude povinen vykládat unijní právo v souladu s Newyorskou úmluvou, aby nebyly členské státy nuceny jednat v rozporu se svými mezinárodními závazky.

⁶⁶ – Rozsudek ze dne 3. června 2008, Intertanko a další (C-308/06, EU:C:2008:312, bod 52). Viz též rozsudek ze dne 14. března 2024, Komise v. Spojené království (Rozsudek Nejvyššího soudu) (C-516/22, EU:C:2024:231, bod 126).

⁶⁷ – „Každý Smluvní stát uzná písemnou dohodu, podle níž se strany zavazují podrobit rozhodčímu řízení všechny nebo některé spory, které mezi nimi vznikly nebo mohou vzniknout z určitého právního vztahu či mimosmluvního, týkajícího se věci, jež může být vyřízena rozhodčím řízením.“

⁶⁸ – Viz též Born, G. B., *International Commercial Arbitration*, 3. vyd., Wolters Kluwer, 2020, s. 275, kde autor uvádí srovnávací právní předpisy a judikaturu (např. ze Spojených států, Kanady, Spojeného království, Japonska, Francie a Německa), které přistupují k výkladu tohoto článku obdobně. Pokud jde o podobný argument, podle kterého se úmluva použije pouze na dobrovolně přijaté rozhodčí řízení, přičemž se odkazuje na čl. I odst. 2 Newyorské úmluvy („Výraz ‚rozhodčí náleží‘ zahrnuje nejen nálezy vydané rozhodci ustanovenými pro každý jednotlivý případ, nýbrž i nálezy vydané stálými rozhodčími orgány, jimž se strany podrobily.“), viz Wolff, R., *New York Convention: Article-by-Article Commentary*, Bloomsbury Collections, 2019, s. 37.

⁶⁹ – Výklad, resp. jiný výklad mezinárodní úmluvy zavazující členský stát byl považován za možnost, jak splnit povinnosti vyplývající pro členský stát z článku 351 SFEU. Viz rozsudek ze dne 18. listopadu 2003, Budějovický Budvar (C-216/01, EU:C:2003:618, bod 169).

⁷⁰ – Článek V odst. 2 písm. b) Newyorské úmluvy stanoví: „Uznání a výkon rozhodčího nálezu mohou být také odepřeny, jestliže příslušný orgán země, kde se žádá o uznání a výkon, zjistí: [...] b) že uznání nebo výkon nálezu by byl v rozporu s veřejným pořádkem této země.“

⁷¹ – V literatuře bylo toto ustanovení nazváno „vzpurným koněm“. Chatterjee, C. a Lefcovitch, A., „Recognition and enforcement of arbitral awards: How effective is Article V of the New York Convention of 1958?“, *International In-house Counsel Journal*, sv. 9, 2016, od s. 1, spec. s. 10.

⁷² – Podobně viz generální advokát A. Tizzano, který navrhl definovat právo na spravedlivý proces jako součást veřejného pořádku Unie (viz jeho stanovisko ve věci Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:265, body 57 až 61).

4. Dílčí závěr

123. S přihlédnutím k výše uvedenému mám za to, že by Soudní dvůr měl rozšířit teze vyjádřené v rozsudku International Skating Union a vyvinout samostatnou linii judikatury týkající se problematiky soudního přezkumu rozhodčích nálezů vydaných v rámci takového povinného rozhodčího řízení, jako je rozhodčí řízení vedené CAS na základě stanov FIFA.

124. V tomto ohledu jsem toho názoru, že účinná soudní ochrana vyžaduje rozšíření přístupu k vnitrostátním soudům i posílení jejich přezkumných pravomocí ve vztahu k povinnému rozhodčímu řízení, které by překračovaly rámec jejich stávajících pravomocí v oblasti obchodní arbitráže.

125. Osoby, které tvrdí, že jejich práva zaručená unijním právem byla porušena, by měly mít přímý přístup k možnosti napadnout pravidla FIFA navzdory jakémukoli nálezu CAS, který případně jejich platnost potvrzuje. Rozsah přezkumu by neměl být omezen na veřejný pořádek, ale měl by zahrnovat všechna relevantní ustanovení unijního práva. Měla by existovat možnost uplatnění tohoto přezkumu ve všech soudních řízeních bez ohledu na to, zda jsou zahájena na základě přímého prostředku nápravy uplatněného proti pravidlům FIFA, v rámci řízení o výkonu rozhodčího nálezu CAS, nebo incidenčně v rámci jiného typu řízení, jako je například řízení zahájené žalobou na náhradu škody.

126. Na základě takto vymezeného přístupu k systému povinného rozhodčího řízení FIFA vedeného CAS navrhuji Soudnímu dvoru, aby na první otázku předkládajícího soudu odpověděl následovně: článek 19 odst. 1 SEU ve spojení s článkem 267 SFEU a článkem 47 Listiny musí být vykládán v tom smyslu, že brání uplatnění ustanovení vnitrostátního práva, jako jsou článek 24 a čl. 171[3] odst. 9 belgického Code judiciaire (soudní řád), které směřují k sankcionování zásady překážky věci pravomocně rozsouzené, na rozhodčí nález, u něhož byl přezkum souladu s právem Evropské unie proveden soudem státu, který není členem Evropské unie a který není oprávněn obrátit se na Soudní dvůr Evropské unie s předběžnou otázkou.

C. Ke druhé otázce

127. Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda zásada účinné soudní ochrany ve spojení s článkem 267 SFEU brání uplatnění pravidla vnitrostátního práva, které s výhradou prokázání opaku třetími osobami přiznává rozhodčímu nálezu, u něhož byl přezkum souladu s právem Evropské unie proveden soudem třetí země, důkazní sílu ve vztahu k těmto osobám.

128. S výjimkou Royal Football Club Seraing a společnosti Doyen Sports se všichni zúčastnění shodují na tom, že pravidla týkající se důkazní síly rozhodčích nálezů nemají významný dopad na účinnou soudní ochranu.

129. Royal Football Club Seraing a Doyen Sports tvrdí, že vnitrostátní pravidla, podle nichž má rozhodčí nález *prima facie* důkazní sílu vůči třetím osobám, nadměrně ztěžují výkon práva na účinnou soudní ochranu, a to především obrácením důkazního břemene.

130. Naopak FIFA a UEFA, podporované URBSFA, tvrdí, že pravidlo důkazní síly je pouze vyvratitelnou domněnkou, přičemž navíc existuje prostředek nápravy podle vnitrostátního práva, který vnitrostátnímu soudu umožňuje odmítnout uznání nebo výkon rozhodčího nálezu způsobem, který je v souladu s požadavky rovnocennosti a efektivity.

131. Komise má za to, že dotčená vnitrostátní pravidla nepředstavují nepřiměřený zásah do práva na účinnou soudní ochranu, neboť jsou použitelná pouze na skutkové otázky, o nichž bylo rozhodnuto v rozhodčím nálezu.

132. Souhlasím s názorem Komise.

133. Považuji za důležité, že vnitrostátní pravidlo, jak je vysvětleno předkládajícím soudem, nebrání dotčenému soudu v tom, aby zajistil plnou účinnost unijního práva, ani v možnosti podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, je-li to považováno za nezbytné.

134. Vyvratitelná domněnka důkazní síly podle mého názoru nebrání vnitrostátním soudům v plnění svých povinností, které pro ně vyplývají z čl. 19 odst. 1 SEU, neboť mohou i nadále zajišťovat plné uplatňování unijního práva, v případě potřeby i předložením žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru.

135. Závěrem navrhuji odpovědět na druhou otázku předkládajícího soudu následovně: článek 19 odst. 1 SEU ve spojení s článkem 267 SFEU a článkem 47 Listiny nebrání uplatnění pravidla vnitrostátního práva, které s výhradou prokázání opaku třetími osobami přiznává rozhodčímu nálezu, u něhož byl přezkum souladu s právem Evropské unie proveden soudem třetí země, důkazní sílu ve vztahu k těmto osobám.

V. Závěry

136. S ohledem na výše uvedené navrhuji Soudnímu dvoru, aby na předběžné otázky položené Cour de cassation (Kasační soud, Belgie) odpověděl následovně:

„1) Článek 19 odst. 1 SEU ve spojení s článkem 267 SFEU a článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie,

musí být vykládán v tom smyslu, že brání uplatnění ustanovení vnitrostátního práva, jako jsou článek 24 a čl. 171[3] odst. 9 belgického Code judiciaire (soudní řád), které směřují k sankcionování zásady překážky věci pravomocně rozsouzené, na rozhodčí nález, u něhož byl přezkum souladu s právem Evropské unie proveden soudem státu, který není členem Evropské unie a který není oprávněn obrátit se na Soudní dvůr Evropské unie s předběžnou otázkou.

2) Článek 19 odst. 1 SEU ve spojení s článkem 267 SFEU a článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie

musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání uplatnění pravidla vnitrostátního práva, které s výhradou prokázání opaku třetími osobami přiznává rozhodčímu nálezu, u něhož byl přezkum souladu s právem Evropské unie proveden soudem třetí země, důkazní sílu ve vztahu k těmto osobám.“